

ترجمه تاریخ ابن خلکان به فارسی

شمس‌الدین احمد ابن خلکان برمکی اربلی مصری شافعی (۶۵۸-۶۸۱) در سرگذشت دانشمندان ایران و اسلام و فیات‌الاعیان و انباء‌الانبا الزمان نگاشته و آن را در قاهره در ۶۵۴ آغاز و در همان‌جا در سال ۶۷۲ به پایان برده است. در آن از زندگی ۸۴۶ دانشمند و سراینده یاد می‌شود.

Deslan آن در ۷۱-۱۸۴۲ به انگلیسی در آورده است.
محمد علائی رودسی زاده آن را به نام قره مصطفی پاشا در ۱۵۸۷ تا روز شنبه ۲۳ شعبان ۱۵۹۲ به ترکی برگردانده و آن در ۱۲۸۵ در استانبول به چاپ رسیده است.
ابوبکر افندی زنده در ۱۱۳۵ و حسن حیدر در اموی در ۱۲۶۷ نیز آن را به ترکی آورده است (چلیبی - فهرست ترکی قرطای ۱۱۸۲-۱۱۸۶ - فهرست ترکی لس‌آنجلس از نگارنده زیر چاپ - فهرست فلوگل ۲، ۳۹۹ - فهرست کتابخانه استانبول تاریخ و جغرافیا چاپ ۱۹۴۳ استانبول ش ۴۲۲ و ۴۲۵ و ۴۳۵ ص ۶۵۶ و ۶۵۸ و ۶۷۲).

چهار ترجمه فارسی از این کتاب می‌شناسیم

۱ - منطی‌الانسان فی ترجمه و فیات‌الاعیان و انباء‌الانبا الزمان لابن خلکان که ترجمه ایست گزیده و با دیباچه‌ای به تازی از یوسف سنجری یا سنجری بنام ابوالفتح محمود شاه بغرا فرمانروای کجرات (۸۶۲-۹۱۷) که در ۱۴۱۷/۸۹۳ آغاز و "موازنه بیست کتاب دیگر تاریخ ضم کرده" و در ۷ سوءال "دویست جزو پیش ارباب‌اعلی گذرانیده پس از چند مدت به فرمان‌اعلی کوشیده و در روز پنجشنبه ۲۴ رمضان ۸۹۵ تمام کرد".

سه نسخه آن در موزه بریتانیا هست به شماره‌های Add 16714 نوشته
۱۵۱۲ (فیلم ۱۴۸۶ دانشگاه تهران) و Add 23538 از سده ۱۵، Add 766/1
نیمه دوم و از سده ۱۵ (فهرست ریو ۳۳۴ و ۳۳۵ و ۸۵۹)

همچنین یک نسخه در کتابخانه بانکیبور پتنه هند نوشته ۱۴ صفر ۱۵۱۸
(فهرست ۸، ۱۵۹ ش ۷۱۹) و یک نسخه در کتابخانه شیرانی در دانشگاه پنجاب لاهور
(فهرست ص ۸۴ به شماره ۵۵۰۳/۹۹۳).

- ۲ - ترجمهٔ وفیات الاعیان و انبیا، ابناء الزمان از قاضی زاده ظهیرالدین عبدالکبیر
 پسر اویس سر محمد لطیفی اردبیلی حنفی درگذشته، ۹۳۰ در مصر برای سلیم خان یکم عثمانی
 (۹۱۸ - ۹۲۶) در دو مجلد نخستین نگارش ۵ ذق ۹۲۶ در قسطنطنیه دومی نگارش در
 یکشنبه ۱۵ رمضان ۹۲۸، در دیباچه آن از تاریخ روز دوشنبه ۲۲ شعبان ۲۶ - ۱۹ شوال
 ۹۲۶ نیز یاد شده است. او گویا نتوانست آن را به پایان برد.
- نسخه‌های آن در کتابخانه‌های بادلیان اکسفورد شماره ۳۷۶، اولزی (فهرست شماره ۳۶۱)
 نوشته ۱۱۹۷ (فیلم ۱۰۲۷ و ۱۲۳۷ دانشگاه) و مجلس شماره ۵۳۸ (فهرست ۲،
 ۳۱۸) جزو یکم با تاریخ ۹۲۶ (فیلم ۱۵۲۷ دانشگاه) و دانشگاه کیمبریج انگلستان
 (فهرست برون ص ۲۲۳) در دو بخش. نخستین اصل نوشته روز پنجشنبه ۱۸
 شعبان تا ۱۹ شوال ۹۲۶ در استانبول دومی نوشته ۱۰۱۹ از روی اصل، نیز در طریقوسرای
 (شماره ۲۹۸۶ احمد ثالث ص ۳۲۵ فهرست قرطای) نوشته عبدالرحیم در ۹۲۷ و در
 بادلیان شماره ۳۶۱ که هر دو بخش است و نوشته ۱۱۹۷ و در دانشگاه میشیگان (فهرست
 نگارنده در نشریه ۱۰ دانشگاه) و در دانشگاه کینگز لندن ۱۱۰.
- (بروکلمن ۱: ۳۲۶ و ذیل ۵۶۱ و ترجمهٔ عربی آن ۴۹: ۶ - استوری ۱: ۱۱۶۷ و
 ۱۳۵۵ فهرست فیلمهای دانشگاه ۱: ۵۱ - موسیقی نامه‌ها ۹۳ - فهرست مصورات التاريخ
 از لطفعلی سید شماره ۵۶۷ و ۸۶۵ و ۱۳۰۸)
- ۳ - مشکات ادب ناصری از لسان‌الملک میرزا عباس‌قلی خان سپهر فرزند محمد تقی
 لسان‌الملک سپهر کاشانی درگذشته ۱۳۴۰ که به دستور ناصرالدین شاه قاجار تاریخ ابن خلکان
 را به فارسی برگردانده و پس از نگارش پاره‌ای آن را به ساخت سرگذشت پیشوایان شیعی
 درآورده است، چاپ ۱۳۲۱ و ۳۲۲ با تقریظهای آن همچنین چاپ ۱۳۲۴ تفلیس.
 در فهرست مجلس (۲، ۲۲۹، ش ۵۶۱) از مجلد دوم ربع سوم آن نگارش ۱۳۱۱
 یاد شده است. در آنجا نسخه‌های فهرست نشده هم هست بدینگونه.
- شماره ۷۵۸۳ ربع یکم الف - ظاء نزدیک ۱۲۸۷ - ۱۲۹۰
- شماره ۷۵۸۴ ربع دوم خ - ع در ۱۳۰۲
- شماره ۹۴۴۴ ربع ۱ الف - ح در ۱۲۹۹
- نسخه‌های آن در کتابخانه ملی تهران چنین است.

شمارهء $\frac{2050}{1191}$ ربع سوم نوشتهء ۱۳۰۶ (۴ : ۱۷۷ ش ۱۷۰۸)

شمارهء $\frac{15}{1190}$ ربع دوم نوشتهء ۱۳۰۳ (۴ : ۲۰۳ ش ۱۷۴۲)

شمارهء $\frac{2050}{1189}$ ربع دوم (گویا یکم نوشتهء ۱۰۳۲) (۴ : ۳۳۷ ش ۱۸۷۸)

شمارهء $\frac{249}{1179}$ ربع یکم از سدهء ۱۴ (۴ : ۳۴۱ ش ۱۸۸۳)

(مؤلفین مشار ۳ : ۶۹۷ - ذریعه ۲۱ : ۵۲ - استوری ۱ : ۱۲۴۸ - بریگل ۴۸۵)

۴ - ترجمهء و فیات الاعیان از محمد حسن خان شیخ جابری انصاری اصفهانی

(زادهء در ۱۲۸۷ و درگذشتهء ۱۴ ج ۲ ر ۱۳۷۶) که دستور ظل سلطان (۱۲۶۶ - ۱۳۳۶)

در ۲۱ سالگی آغاز کرده و آن در ده مجلد می باشد .

نسخه های آن در کتابخانهء فرهنگ اصفهان به شمارهء ۱۱۳۴۹ جزء دوم از باء تاحیان -

بن خلف به نستعلیق ۲۵ ج ۱/۱۳۱۱ و شمارهء ۱۱۳۵۰ جزو چهارم حرف ع هست (ص ۷۱)

فهرست آنجا) جزو یکم و سوم آن در خانهء آقامیرزا علی آقای انصاری است (ش ۵۳)

(اعلام الشیعه ۱۴ : ۴۱۵ - مشار مؤلفین ۲ : ۶۱ - بامداد ۴ : ۷۸)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

پښتونستان ښار، پوهنتون جامع
پرتال جامع علوم انساني